

علم أصول الفقه

٢٢-١٠-٩٢ حجية الظن في نفسه ٣٧

دراسات الأستاذ:
مهدي الهادي الطهراني

دلیل پنجم: حق الطاعة

- ایشان از دلیل توسعه ولایت برای اثبات حق الطاعة استفاده می‌کند؛ در حالی که بحث حق الطاعة و بحث برائت عقلیه، اثباتی هستند و بحث ولایت، ثبوتی است.

دلیل پنجم: حق الطاعة

- در بحث اثباتی باید ببینیم آیا از نظر عقل غیر از یقین عامل دیگری برای احراز داریم یا نه. اگر عقل گفت ظن یا شک یا وهم هم محرز هستند، می‌گوییم این‌ها هم مانند یقین منجزند.
- ولی عقل فقط یقین را موجب احراز می‌داند؛ البته اگر شارع امری را که از نظر عقل محرز نیست، مثل ظن در موارد امارات، محرز معرفی کند و ما یقین کنیم که شارع چنین کاری را کرده‌است، ظن هم محرز خواهد بود. .

دلیل پنجم: حق الطاعة

- بخلاف گفته ایشان أصالة الحظر و أصالة الإباحة و استدلالی که بر احتمال مفسده می کنند، در واقع همان دلیل دوم در ادلة حجیت مطلق ظن است که به آن اشاره شد.
- در آنجا گفتیم که شیخ - رضوان الله تعالى علیه - در انتهای بحث ظنون چهار دلیل بر حجیت مطلق ظن ذکر کرده است که دلیل دوم و سوم به دلیل انسداد بر می گردد.

دلیل پنجم: حق الطاعة

- بنابراین دو دلیل حجیت مطلق ظن مطرح بود.
- دلیل اول این بود که ظن به حکم مستلزم ظن به ضرر است و دفع ضرر مظنون عقلاً واجب است.
- آنهایی که به أصالة الحظر قائل شدند، در حقیقت همین دلیل را پذیرفته‌اند و بحث‌شان در حجیت ظن است نه برائت عقلی.

دلیل پنجم: حق الطاعة

- مثلاً تمام پیروان هگل از جمله مارکسیست‌ها به اصرار ابده بدیهیات تصدیقی یعنی استحالة اجتماع نقیضین را انکار می‌کنند. حال آیا از این می‌توانیم نتیجه بگیریم که پس استحالة اجتماع نقیضین امر بدیهی نیست؟! مسلم نمی‌شود چنین گفت. چه بسا به دلیل شبهه‌ای که در ذهنشان بود، اجتماع نقیضین را پذیرفتند. در حقیقت آن‌ها مصداق اجتماع نقیضین را متوجه نشدند؛ مثل یکی از این مارکسیست‌های معروف فرانسوی که می‌گوید محال بودن اجتماع نقیضین حرف مسخره‌ای است؛ زیرا اجتماع نقیضین به سادگی واقع می‌شود و بعد مثال می‌زند به اینکه فرض کنید باران سیل آسایی می‌بارد. یکدفعه قطع می‌شود. پس هم باران می‌بارد و هم باران نمی‌بارد. حال آیا به دلیل تصور کودکانه یک فرد، می‌توانیم بگوییم استحالة اجتماع نقیضین بدیهی نیست.؟!!
- عجیب است که این شهید بزرگوار با همه نبوغی که دارد، این چنین دچار اشتباه شده است. ایشان نابغه کم نظیری در تاریخ اسلام است. آثار علمی ایشان نشان دهنده یک نبوغ بی نظیر است در عین حال به قول معروف: خطأ الکبیر کبیر.

نتیجه بحث حجیت ظن فی نفسه

- نتیجه این است که دلیلی بر حجیت ظن فی نفسه وجود ندارد؛ هر چند از نظر عقلی مانعی هم برای حجیت مطلق الظن یا بعضی از ظنون خاصه در نظر شارع وجود ندارد.